

Η Β' Βουλγαρική Κατοχή στην Ανατ. Μακεδονία, 1916 – 18

Η ιστορική έρευνα της Βάσως Ευαγ. Μώραλη (Δημοσιογράφου, τ. Δικηγόρου) θα δημοσιευτεί σε 13 συνέχειες στον Κόσμο της Τετάρτης.

(Φωτ.: Αρχεία Ι. Μ. Παναγίας Εικοσιφοίνισσας)

'Η Μονή πριν τη 12η Ιουλίου 1943
The Monastery prior to July 12th 1943'

**Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ
ΤΗΣ ΝΙΚΗΣΙΑΝΗΣ
ΠΑΓΓΑΙΟΥ**

ΕΙΔΙΚΗ ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Η ιστορική αυτή Εισήγηση αφιερώνεται:

- στη μνήμη των μαρτύρων προγόνων μας της Ανατ. Μακεδονίας – και ιδίως στους προγόνους συγχωριανούς μου (Νικησιανώτες και Νικησιανιώτισσες), που Βρήκαν φρικτό θάνατο ή βασανίστικαν από τους Βουλγάρους στις τρεις Βουλγαρικές Κατοχές στον 20ό αιώνα, αλλά
- και στη μνήμη του ακάματου ερευνητή και συλλέκτη τεκμηρίων της Ιστορίας της Ανατ. Μακεδονίας αειμνήστου Νικολάου Ρουδομέτωφ (ιδρυτή και πρωτεργάτη του Ιστορικού και Λογοτεχνικού Αρχείου Καβάλας) για το ανυπόλογιστης αξίας εθνικό έργο που πρόσφερε επί δεκαετίες στον τόπο μας.

ΒΑΣΙΑ ΕΥΑΓ. ΜΩΡΑΛΗ

Η ΠΕΙΝΑ

Το πρώτο που έκαναν μόλις εγκαταστάθηκαν στην Ανατ. Μακεδονία οι Βούλγαροι ήταν να επιτάξουν/κατασχέσουν κάθε σοδειά και τρόφιμο που υπήρχε στις κρατικές ή ιδιωτικές αποθήκες, στα χωράφια, σε καταστήματα, σε ιδρύματα (νοσοκομεία κ.α.) και σε σπίτια, με το πρόσχημα της διατροφής του στρατού τους, αφήνοντας τον τοπικό ελληνικό πληθυσμό χωρίς το παραμικρό εφόδιο για τη συντήρησή του.

Παράλληλα, κατάσχεσαν κάθε ζώο (είτε χρησιμοποιείτο στις αγροτικές εργασίες είτε για κτηνοτροφία) που βρήκαν σε ελληνικά χέρια! Τα περισσότερα απ' αυτά τα οδήγησαν, κοπάδια ολόκληρα, στη Βουλγαρία! Άφοσαν έτσι τους Έλληνες σε πλήρη αδυναμία να καλλιεργήσουν έστω κι ένα χωράφι για να επιζήσουν, αφού οι γεωργικές εργασίες εξαρτώνταν τότε απολύτως από τα αγροτικά ζώα (για δργωμα, καλλιέργεια, πότισμα, συγκομιδή).

Παρά τις γερμανο-βουλγαρικές «εγγυήσεις», που τόσο επίσημα δόθηκαν στις 4 Αυγούστου 1916 προς την κυβέρνηση της Αθηνας, και τις δεσμεύσεις που ανέλαβαν έναντι του ελληνικού κράτους οι Βούλγαροι διοικητές της περιοχής, να φροντίσουν για τον επισιτισμό της Ανατ. Μακεδονίας έστω με διανομή λίγου αλεύρου για κάθε κάτοικο, η πείνα ξεκίνησε άγρια – στις πόλεις πρώτα. Και ιδίως στην Καβάλα, με τις 55.000 κατοίκους της – οι 35.000 εξ αυτών Έλληνες, οι υπόλοιποι Τούρκοι και Εβραίοι. Μάλιστα, οι Βούλγαροι περιέφραξαν ολόκληρη την πόλη με συρματόπλεγμα, για να αποτρέψουν οποιαδήποτε επικοινωνία των κατοίκων της από στεριά και θάλασσα. Φράζοντας, παράλληλα, και κάθε προοπτική για την εξεύρεση τροφής από τους Έλληνες κατοίκους της ειδικά – καθώς οι Τούρκοι κι οι Εβραίοι της Καβάλας συναλλάσσονταν ελεύθερα με τους Βουλγάρους και η επιβίωσή τους ήταν εξασφαλισμένη! Όποιος Έλληνας συλλαμβανόταν να ψαρεύει σε κάποιον απόκρημνο βράχο πάνω από τη θάλασσα ή να έχει κόψει το συρματόπλεγμα για να μαζέψει λίγα αγριόχορτα πέρα απ' αυτό εκτελείτο επί τόπου!

Όσο προχωρούσε το Φθινόπωρο και ο Χειμώνας του 1916 ο λιμός επεκτεινόταν κι άρχισαν οι μαζικοί θάνατοι από πείνα. Οι δραματικές εικλήσεις των Ελλήνων νομαρχών Δράμας (με αρμοδιότητα και για την Καβάλα) Μπακόπουλου και Σερρών Ανδρεάδη προς τις Βουλγαρικές Αρχές έμεναν συστηματικά αναπάντητες. Αναπάντητες έμεναν και οι ανάλογες εικλήσεις του Έλληνα πρεσβευτή στη Σόφια προς τον Βασιλιά και την κυβέρνηση της Βουλγαρίας – και ενώ επίσημα η Βουλγαρία και η Ελλάδα δεν βρίσκονταν ακόμα σε πόλεμο μεταξύ τους!

Χωρίς βοήθεια από πουθενά, μέσα σε κλίμα γενικευμένης τρομοκρατίας, ο κόσμος άρχισε να τρώει σκύλους, γάτες, χελώνες, φίδια, αγριόχορτα – ό,τι έβρισκε ο καθένας. Οι άνθρωποι κυριολεκτικά κατέρρεαν στη μέση του δρόμου και τους μάζευαν για να τους θάψουν σε ομαδικούς τάφους – κυρίως στις πόλεις. Άλλα και στα χωριά η κατάσταση δεν ήταν πολύ καλύτερη!..

Η ΠΕΙΝΑ ΣΤΗ ΝΙΚΗΣΙΑΝΗ

Η Νικησιανή, το πιο μεγάλο και πλούσιο (αμιγώς ελληνικό από τα

πανάρχαια χρόνια) κεφαλοχώρι του Παγγαίου στην περιφέρεια Πραβίου/Ελευθερούπολης, δεν αποτέλεσε εξαίρεση. Ο αείμνηστος, δεκάχρονος τότε, Ηλίας Φ. Παρασκιάκος μας διηγήθηκε το 2009 (σε πλικά 103 ετών και με το μυαλό του ακόμα ζωηρότατο και καθαρό):

«Πείνα!.. Μην το συζητάτι! Μόνο τασουκνάδες (σ.σ. εδώδιμα χόρτα του βουνού) είχε πολλές να φας... Άλλα, δεν είχε αλάτι, δεν είχε λάδι... Όποιον πέθαινε, στον δρόμο πέθαιναν οι άνθρωποι, οι δύο νεκροθάφτες του χωριού τον έβαζαν στη ράχη και ίσια στα μνήματα (σ.σ. τα νεκροταφεία)... Εκεί άνοιγαν έναν λάκκο, τον έβαζαν μέσα... ούτε πλάκες ούτε σεντούκι (σ.σ. φέρετρο)... κι από πάνω το χώμα!..»

ΟΙ ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ ΣΤΟ ΠΑΓΓΑΙΟ

Οι Βούλγαροι (το 28ο Σύνταγμά τους, συνοδεία και Κομιτατζήδων παραστρα-τιωτικών) μπήκαν στην Ελευθερούπολη – το Πράβι τότε – στις 14 Αυγούστου 1916, καταλαμβάνοντας όλη την περιοχή Παγγαίου. Είχε προηγηθεί η εισβολή τους, με άγριες διαθέσεις, σε Σέρρες, Δράμα, Σαρή Σαμπάν (η σημερινή Χρυσούπολη Καβάλας) και ακολούθως η Καβάλα – που έπεσε στα χέρια τους στις 29 Αυγούστου.

Οι ελληνικές Αρχές παραμερίστηκαν και καταργήθηκαν παντού (μαζί και οι αστυνομικοί σταθμοί στη Νικησιανή, τη Μουσθένη και τις Ελευθερές Παγγαίου).

ΟΙ ΕΙΣΒΟΛΕΣ ΣΤΟΥΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ – ΦΟΝΟΙ ΚΑΙ ΛΕΗΛΑΣΙΕΣ

Από τα τέλη Αυγούστου ήδη οι Βούλγαροι είχαν ξεκινήσει τις εισβολές τους στους ελληνικούς μικτούς οικισμούς κατά Βούλληση! Και, μάλιστα, με τη σύμπραξη ντόπιων Μουσουλμάνων/Τούρκων, αλλά και δυνάμεων τουρκικού στρατού (με τον οποίον συνεργάζονταν), εις βάρος αποκλειστικά των ελληνικής καταγωγής κατοίκων του Παγγαίου.

Η ΝΙΚΗΣΙΑΝΗ ΠΑΓΓΑΙΟΥ – Στοιχεία και μαρτυρίες

Κατά δύλωση του προέδρου της Κοινότητας Ευαγγέλου Ηλία Μπαντή τον Φεβρουάριο του 1919, η Νικησιανή πριν την έναρξη της Κατοχής είχε πληθυσμό 2.037 άτομα. Τον Φεβρουάριο του 1919 αριθμούσε 1.519 (-518)! Δηλαδή, πάνω από το ¼ του πληθυσμού της χάθηκε μέσα σε δυόμισι χρόνια!

Πέθαναν από πείνα και κακομεταχείριση στο διάστημα της Κατοχής 308 άτομα. Εκτοπίστηκαν στη Βουλγαρία 308 άνδρες – Επέστρεψαν 207 (σε πρώτη φάση). Είναι δηλωμένοι 83 ως «αποβιώσαντες όμπροι στη Βουλγαρία». Απ' τους νεκρούς γνωρίζουμε με Βεβαιότητα τα ονόματα τουλάχιστον 46 (όπως αναγράφονται σε επίσημο κατάλογο της 5ης Δεκεμβρίου 1918). Τους άλλους δεν ανακαλύψαμε δημόσιο έγγραφο που να τους καταγράφει επίσημα. Είναι τουλάχιστον 37 από τους 47 που αναγράφονται στον ίδιο κατάλογο ως «μη επανελθόντες (ακόμα)».

Συνεχίζεται στην έκδοση της επόμενης Τετάρτης

